

**Centre d'Ecologia i
Projectes Alternatius
(CEPA-Ecologistes de
Catalunya)**

Josefina Miret

[CONEIXEM ELS PERILLS DEL QUÈ COMPREM ?]

Que en sabem de la perillositat dels productes químics que fem servir , consumim, que ens diuen les etiquetes , en podem saber més , com escollir, triar –los, etc.

Old hazardous substance symbols valid until 2015

New hazardous substance symbols valid since 2010

REACH: REGISTRE, AVALUACIÓ, AUTORITZACIÓ, RESTRICCIÓ DE SUBSTÀNCIES I PREPARATS QUÍMICS
Reglament (EC) 1907/2006

CLP :GHS :CLASSIFICACIÓ, ENVASAT I ETIQUETATGE :
Adaptació a UE del SGA(Sistema Globalment Armonitzat)

Reglament (EC) 1272/2008

AUTORITZACIÓ

- **CMR**
- **PBT** :substàncies persistents, bioacumulables i tòxiques
- **MPMB** : substàncies molt persistents , molt bioacumulables
- **SUBSTÀNCIES AMB** evidència científica /alteradors endocrins (revisió <2013)

CMR

CARCINOGENESIS :

CATEGORIA 1A, 1B :

H350 Puede provocar cáncer . Indíquese la vía de exposición si se ha demostrado concluyentemente que el peligro no se produce por ninguna otra vía

H350i Puede provocar cáncer por inhalación

CATEGORIA 2

H351 Se sospecha que provoca cáncer ,indíquese la vía de exposición si se ha demostrado concluyentemente que el peligro no se produce por ninguna otra vía

MUTAGENESIS:

CATEGORIA 1A, 1B

340 Puede provocar defectos genéticos .Indíquese la vía de exposición si se ha demostrado concluyentemente que el peligro no se produce por ninguna otra vía

CATEGORIA 2

H341 Se sospecha que provoca defectos genéticos .Indíquese la vía de exposición si se ha demostrado concluyentemente que el peligro no se produce por ninguna otra vía

REPROTOXICITAT

CATEGORIA 1A, 1B

H360 Puede perjudicar la fertilidad o dañar al feto .Indíquese el efecto específico si se conoce,indíquese la vía de exposición si se ha demostrado concluyentemente que el peligro no se produce por ninguna otra **vía**

H360F Puede perjudicar a la fertilidad

H360D Puede dañar al feto

H360FD Puede perjudicar a la fertilidad. Puede dañar al feto.Puede perjudicar a la fertilidad. Se sospecha que daña al feto

H360Df Puede dañar al feto. Se sospecha que perjudica a la fertilidad

CATEGORIA 2

H361 Se sospecha que perjudica la fertilidad o daña al feto .Indíquese el efecto específico si se conoce,indíquese la vía de exposición si se ha demostrado concluyentemente que el peligro no se produce por ninguna otra vía

H361f Se sospecha que perjudica a la fertilidad

H361d Se sospecha que daña al feto

H361fd Se sospecha que perjudica a la fertilidad. Se sospecha que daña al feto

EFFECTES SOBRE LA LACTANCIA O A TRAVES D'ELLA

H362 Puede perjudicar a los niños alimentados con leche materna

MEDI AMBIENT

-^N OEC

CONCENTRACIÓ SENSE EFECTE

OBSERVAT A LLARG TERMINI EN

ORGANISMES D' AIGUA DOLÇA O MAR

< 0,01mg/l

-SALUT

PERSISTÈNCIA, VIDA MITJA
SÒL,AIGUA,SEDIMENTS

BIOACUMULACIÓ: DADES DE BIOCONCENTRACIÓ
EN ESPECIES AQUÀTIQUES

ALTERADORS ENDOCRINS

ALGUNS ANTECEDENTS

- **Al 1938** el dietilestilbestrol es va utilitzar com a medicament per prevenir els avortaments en les dones i estimular el creixement del bestiar. Als anys 70 i 80 es va demostrar que causava greus problemes en els aparells reproductors masculí i femení que incloïen anomalies i càncer congènits. Era el primer exemple documentat d'una substància química que, administrada a la mare, pot causar càncer en la seva descendència femenina.
- **La virilització** de femelles de mol·luscs marins a causa del tributestany, un biocida utilitzat a les pintures antiincrustants, que és probablement el cas més clar d'alteració endocrina causada per una substància química present en el medi ambient. El mol·lusc *Nucella lapillus*, denominat "corniño" al nord d'Espanya i "dogwhelk" en anglès, és especialment sensible, per la qual cosa la virilització ha originat el declivi o l'extinció de poblacions locals de tot el món, incloent zones costaneres de tot Europa i el mar del Nord
- **2002-Estudi del CSIC** : es conclou que els resultats indiquen que el nonilfenol, l'estriol i estrona detectats en l'aigua podrien ser la causa de l'increment de vitelogenina (hormona femenina) observada en les carpes mascles dels rius Anoia i Cardener
- **2004 - Estudi fet pel (CSIC) en col·laboració amb el Norwegian Institut for Water Research** ha detectat la presència de polibromodifenil èter (PBDE) en truites d'11 llacs d'alta muntanya d'Europa i Groenlàndia. Aquests composts, que han estat inclosos en la llista de substàncies perilloses i de control obligatori dins de la nova Directiva Marc d'aigües de la Unió Europea.
- **Prenatal phthalate exposure and reduced masculine play in boys.**

Swan SH, Liu F, Hines M, Kruse RL, Wang C, Redmon JB, Sparks A, Weiss B.

Int J Androl. 2010 ;33(2):259-69

DEFINICIÓ ALTERADORS ENDOCRINS :

- " Un agent exògen que interfereix amb la síntesi, secreció, transport, acció obligatòria, o l'eliminació de les hormones naturals del cos que són

responsables del manteniment de la homeòstasi, la reproducció, desenvolupament i / o comportament. "

EPA dels EUA, febrer de 1997

O en termes més simples:

- **" Una substància que interfereix amb les hormones naturals."**

SÓN :

- **SUBSTÀNCIES QUE ALTEREN ELS PROCESSOS ENDOCRINS**

- **PODEN INTERFERIR EN EL FUNCIONAMENT DEL COMPLEXE SISTEMA ENDOCRI (GLÀNDULES, HORMONES I CEL·LULES ESPECIALITZADES)**

EXPOSICIÓ HUMANA

- **DIRECTAMENT PER EXPOSICIÓ LABORAL**
- . **PRODUCTES DE CONSUM (ALIMENTS, CERTS PLÀSTICS, DETERGENTS I COSMÈTICS)**
- . **INDIRECTAMENT A TRAVÉS DEL MEDI AMBIENT (AIRE AIGUA I TERRA)**

ALTERADORS ENDOCRINS

- **HORMONES NATURALS**

- **SUBSTÀNCIES ARTIFICIALS**

HORMONES SINTÈTIQUES

- **Anticonceptius orals**
- **Tractaments de substitució hormonal**
- **Additius per a pinsos**
- .
- .

SUBSTÀNCIES QUÍMIQUES ARTIFICIALS

- **Netejadors industrials**
- **Plaguicides**
- **Additius plàstics**

SUBSTÀNCIES   AMB   EFECTES   D'ALTERACIÓ
ENDOCRINA

• ALGUNS PIRETROIDS

- TCDD/TCDF, DDT,PCB,PBB, Benzoapirè, Benzoantracè.....
  - PARABENS
  - BISFENOLS A,B,...
  - FTALATS
  - CI BLACK 38
- ALQUILFENOLETEOXILATS
- DIMETILFORMAMIDA
- ESTIRÈ, CLOROFORM
- PERCLORETILÈ,DISULFUR DE CARBONI

ALGUNS EFECTES

- Càncer de testicle, mama , tiroides prostata
- Disminució de la concentració d'espermatozoides i volum de semen
- Criptorquidea, hipospadia
- Transtorns del sistema immunitari i nerviós
- Attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) in children

REFERÈNCIES

- <https://echa.europa.eu/>
- <https://echa.europa.eu/es/information-on-chemicals/ec-inventory>
- <https://echa.europa.eu/es/regulations/reach/legislation>
- Kortenkamp A, Martin, O, Faust M, Evans R, McKinlay R, Orton F, Rosivatz E. State of the art assessment of endocrine disruptors. 2012. DG Environment project contract number 070307/2009/550687/SER/D3.
http://ec.europa.eu/environment/endocrine/documents/4_SOTA EDC Final Report V3 6 Feb 12.pdf
- CEFIC. Documento de posición respecto a los disruptores endocrinos. 3 de julio de 2012. http://www.cefic.org/Documents/PolicyCentre/Endocrine_disruptors_CeficPosition_July%202012.pdf
- OMS/PNUMA. State of the Science of Endocrine Disrupting Chemicals. [Estado de la ciencia sobre disruptores endocrinos]. 2012. <http://www.who.int/ceh/publications/endocrine/en/>
. <http://endocrinedisruption.org> : TEDX (Teo Colborn) Lista de potenciales disruptores endocrinos . . .
- [.https://www.panna.org](https://www.panna.org) :Pesticide Action Network's
- [.https://www.etui.org/Publications2/\(offset\)/all](https://www.etui.org/Publications2/(offset)/all) : Endocrine disruptors: an occupational risk in need of recognition -2016
- www.efsa.europa.eu : Outline of Draft Guidance Document for the Implementation of the Hazard-based Criteria to Identify Endocrine Disruptors (december 2016)
- www.eeb.org : European Environmental Bureau : EEB's appraisal of restriction under REACH (28-06-17)
- <https://www.beuc.eu>
- www.caps.cat
- www.wecf.eu : WECF /2010 :Guies de substituents , alternatives
- Ecologistas en Acción /2016: Guia administracions locals : Eliminació de contaminants hormonals
- Ecologistas en Acción /2015 : Un asunto tóxico
- Departament de Medi Ambient /2006 : Com reduir la càrrega tòxica
- CCOO-FPRL-UGT / 2007:Guia d'alteradors endocrins a la indústria tèxtil